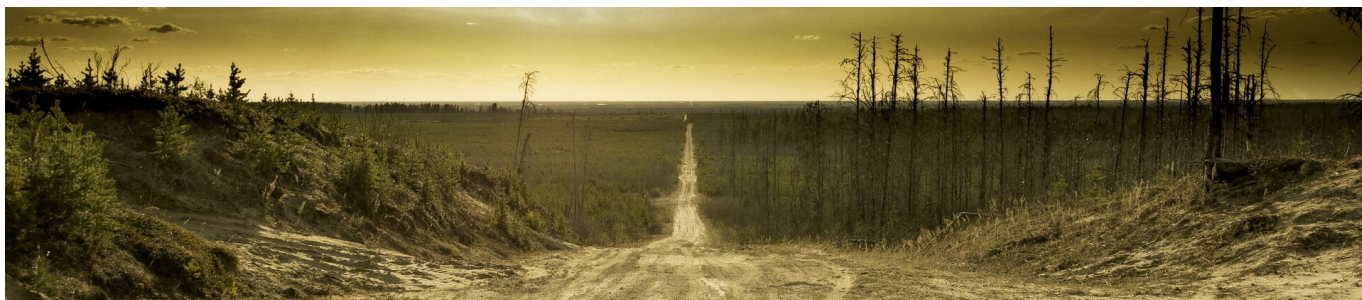

Symbolika w *Małej Apokalipsie* Tadeusza Konwickiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1997, s. 5.
- Źródło: *Okno. Olga Tokarczuk o pandemii*, dostępny w internecie: <https://culture.pl/pl/artykul/okno-olga-tokarczuk-o-pandemii>.
- Źródło: *Mała apokalipsa Tadeusza Konwickiego*, oprac. Danuta Wilczycka, Lublin 2000, s. 43–44.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1997, s. 11.
- Źródło: Teresa Nowacka, *Literatura współczesna*, Warszawa 1996, s. 80.
- Źródło: Teresa Nowacka, *Literatura współczesna*, Warszawa 1996, s. 43.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988, s. 44.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988, s. 27.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988, s. 10.

Symbolika w *Matej Apokalipsie* Tadeusza Konwickiego

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Warszawa. Polska Rzeczpospolita Ludowa w okresie schyłkowym. Podróż ulicami zdegradowanego miasta, w zdegradowanym kraju. Groteskowa droga krzyżowa. Droga na stos, bo innej już nie ma, bo tylko ogień może przynieść oczyszczenie.

Nawiązująca do biblijnego toposu powieść Tadeusza Konwickiego ukazywała fałsz systemu politycznego PRL-u. Diagnostowała jego duchową nędzę. Opisywała osobisty koniec świata.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, jak Tadeusz Konwicki rozumie pojęcie „apokalipsy”.
- Poznasz symbole zawarte w powieści Tadeusza Konwickiego.
- Omówisz znaczenia poszczególnych symboli.

Przeczytaj

” Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Oto nadchodzi koniec świata. Oto nadciąga, zbliża się czy raczej przypełza mój własny koniec świata. Koniec mego osobistego świata. Ale zanim mój wszechświat rozpadnie się w gruzy, rozsypie na atomy, eksploduje w próżnię, czeka mnie jeszcze ostatni kilometr mojej Golgoty, ostatnie okrążenie w tym maratonie, ostatnich kilka szczebli w dół albo w górę po drabinie bezsensu.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1997, s. 5.

Tak rozpoczyna się wydana w 1979 r. *Mała apokalipsa* Tadeusza Konwickiego. Tytuł odsyła do gatunku „[apokalipsa](#)”, funkcjonującego zarówno w religii, jak i literaturze. Najbardziej znana jest *Apokalipsa św. Jana* zawierająca mistyczne przepowiednie losów chrześcijaństwa i końca świata.

Potocznie tym terminem określa się rozmiar klęsk żywiołowych, różne zagłady (zagładę narodu, świata), wyobrażenia o końcu świata.

Głos na ten temat zabrała też Olga Tokarczuk (laureatka nagrody Nobla):

” Okno. Olga Tokarczuk o pandemii

Na naszych oczach rozwiewa się jak dym paradygmat cywilizacyjny, który nas kształtował przez ostatnich dwieście lat: że jesteśmy panami stworzenia, możemy wszystko i świat należy do nas.

Źródło: *Okno. Olga Tokarczuk o pandemii*, dostępny w internecie: <https://culture.pl/pl/artykul/okno-olga-tokarczuk-o-pandemii>.

Malowidło na suficie Kościoła pokoju w Świdnicy (scena z Apokalipsy)

Źródło: Quasinka, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Znaczenie tytułu powieści

Tytuł powieści Tadeusza Konwickiego ma znaczenie [symboliczne](#). Ukazuje wizję globalnej zagłady, odwołuje się do totalitarnego systemu komunistycznego, podkreśla zniszczenie hierarchii wartości normujących życie indywidualne i społeczne. Jak dodaje Danuta Wilczycka:

” *Mała apokalipsa* Tadeusza Konwickiego

Elementem tego uniwersalnego, ponadosobistego zagrożenia zagładą jest los jednostki. Bohater czuje się zmuszony do ofiary z własnego życia, ponieważ rozumie rangę narodowych problemów i sam również czuje się zdominowany przez reżim, a więc przeżywa swoją małą apokalipsę. [...] Mała, osobista apokalipsa, zło panoszące się w każdym biernym, obojętnym, nieodpowiedzialnym obywatelu, pomnożone przez liczbę osób, prowadzi do upadku w wymiarze uniwersalnym.

Źródło: *Mała apokalipsa Tadeusza Konwickiego*, oprac. Danuta Wilczycka, Lublin 2000, s. 43–44.

Odniesienia symboliczne

Utwór zawiera także wiele innych symbolicznych odniesień. Godło państwa polskiego na wystawie sklepowej ginie wśród snopów zboża. Na Pałacu Kultury straciło swoje barwy z powodu zmiennych warunków atmosferycznych.

” Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Biały nasz orzeł trzyma się nieźle, bo od spodu wspiera go ogromna kula ziemiska opleciona ciasno sierpem i młotem.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1997, s. 11.

Symboliczne są także: wywiedziona z Biblii wędrówka bohatera (skojarzenia z Golgotą), ofiara całopalna (nawiązanie do śmierci Chrystusa dla ocalenia ludzkości), tytuł nawiązujący do *Apokalipsy św. Jana*.

W ocenie Teresy Nowackiej utwór:

” Teresa Nowacka

Literatura współczesna

jest wielkim buntem przeciwko reżimowi totalitarnemu i próbą przezwyciężenia obojętności naszego narodu; akt samospalenia to główny alarm do przebudzenia się drzemiącego w letargu społeczeństwa polskiego.

Źródło: Teresa Nowacka, *Literatura współczesna*, Warszawa 1996, s. 80.

Symbolicznego znaczenia nabierają sceny dotyczące niszczenia budynków („środkowe przeszło, niczym potężna winda, osunęło się majestatycznie do wody”), wskazujące na połączenie, którego w jednej chwili zabrakło.

Wszystko to przywołuje refleksję o zdeprawowaniu ludzi.

Zwrócić też trzeba uwagę na zdrowotną kondycję społeczeństwa polskiego. Umiera wielu bohaterów, ale sekretarz partii czuje się znakomicie.

” Teresa Nowacka

Literatura współczesna

Symboliczna warstwa tekstu prowadzi do wniosku, że niewola przybrała już rozmiary niewyobrażalnie wielkie, zaś naród zupełnie zatracił zdolność do obrony własnej tożsamości (akceptuje również zmianę polskiego godła i barw), nie czuje się odpowiedzialny za swój kraj i jego przyszłość.

Źródło: Teresa Nowacka, *Literatura współczesna*, Warszawa 1996, s. 43.

Słownik

apokalipsa

(gr. *apokalipsis* - objawienie) 1. utwór, którego treścią są wizje dziejów i końca świata; 2. objawienie, wizja końca świata, zjawisko przerażające, tajemnicze; 3. ostatnia z ksiąg Nowego Testamentu

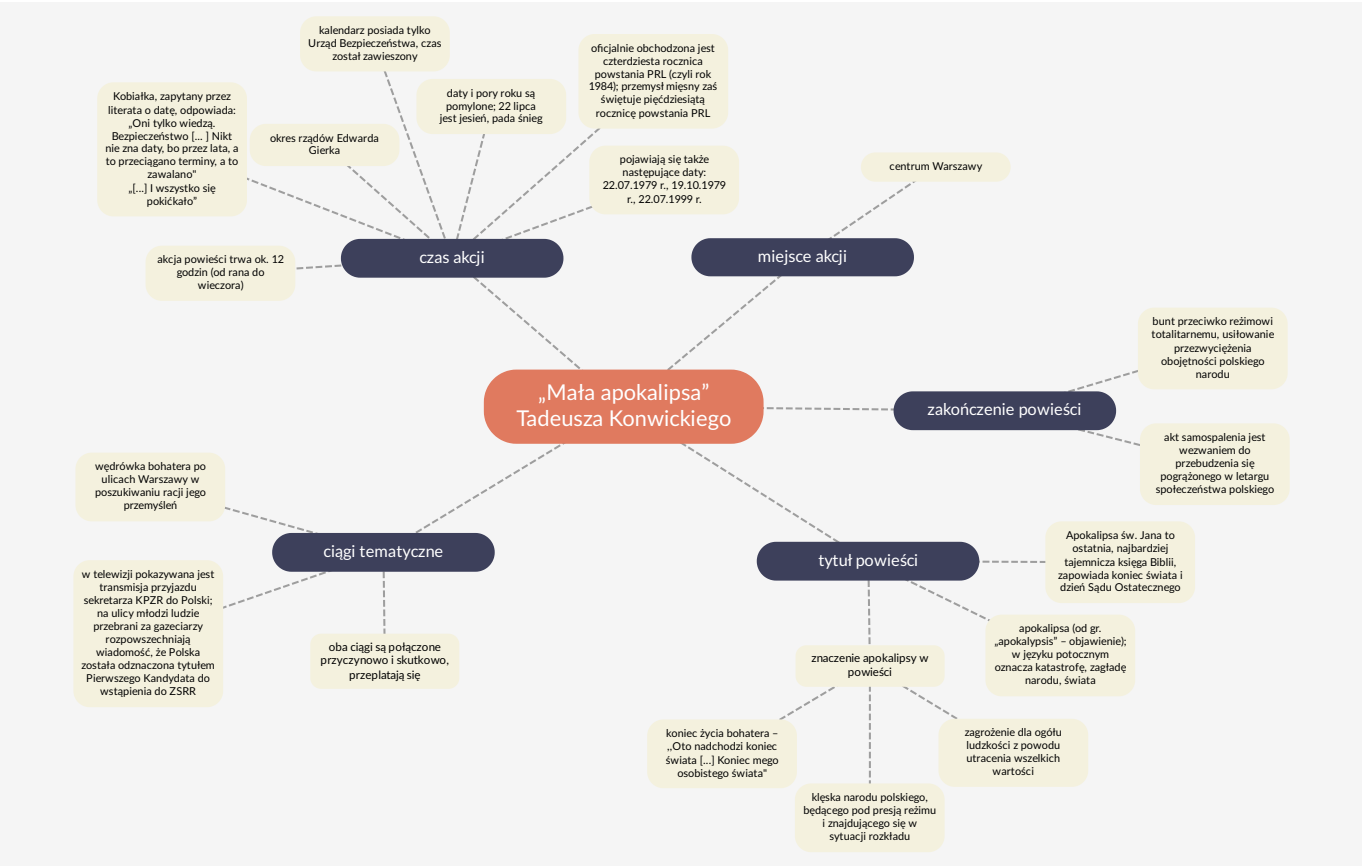
symbol

(gr. *sýmbolon* – znak rozpoznawczy, wiązać razem) – motyw lub zespół motywów występujących w dziele, który jest znakiem treści głęboko ukrytych, niejasnych i niejednoznacznych; symbol ma za zadanie kierować ku tym treściom myśl czytelnika; wyrażają go słowa, gesty, obrazy, przedmioty rozpoznawalne tylko dla członków danej kultury i stale się zmieniające; symbol jest znakiem językowym o wielu znaczeniach; na przykład kolor czerwony symbolizuje miłość, ale w zależności od kontekstu, w którym występuje – może też oznaczać wstyd, zagrożenie, ogień piekielny

Mapa myśli

Polecenie 1

Uzupełnij mapę myśli fragmentami *Małej apokalipsy* związanymi z symboliką początku i zakończenia powieści.

Polecenie 2

Podaj wydarzenia, z jakimi związany jest koniec świata w Apokalipsie św. Jana, a z jakimi w *Matej apokalipsie* Tadeusza Konwickiego.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj fragmenty *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego, a następnie ustal, do jakiej symboliki odwołuje się bohater-narrator.

” Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Z Pałacu Kultury, jak zwykle rano, kiedy wzrasta temperatura, odrywa się zmurszały blok kamiennej okładziny i leci z hukiem na dół po szczerbatych żlebach budowli. Dopiero teraz spostrzegam na ścianie tego gmachu wielkiego orła na czarnym tle, to znaczy na czerwonym, ale szerniałym od deszczu. Biały nasz orzeł trzyma się nieźle, bo od spodu wspiera go ogromna kula ziemiska opleciona ciasno sierpem i młotem.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988, s. 10.

” Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Wyszedłem na Nowy Świat obrośnięty krzakami flag, flag, czerwonych i biało-czerwonych. Ale w tych naszych biało-czerwonych przez lata czerwień z wolna rosła, a biel malała. I teraz nasze flagi też były czerwone, ale z małym białym szlaczkiem u góry.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988, s. 27.

” Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

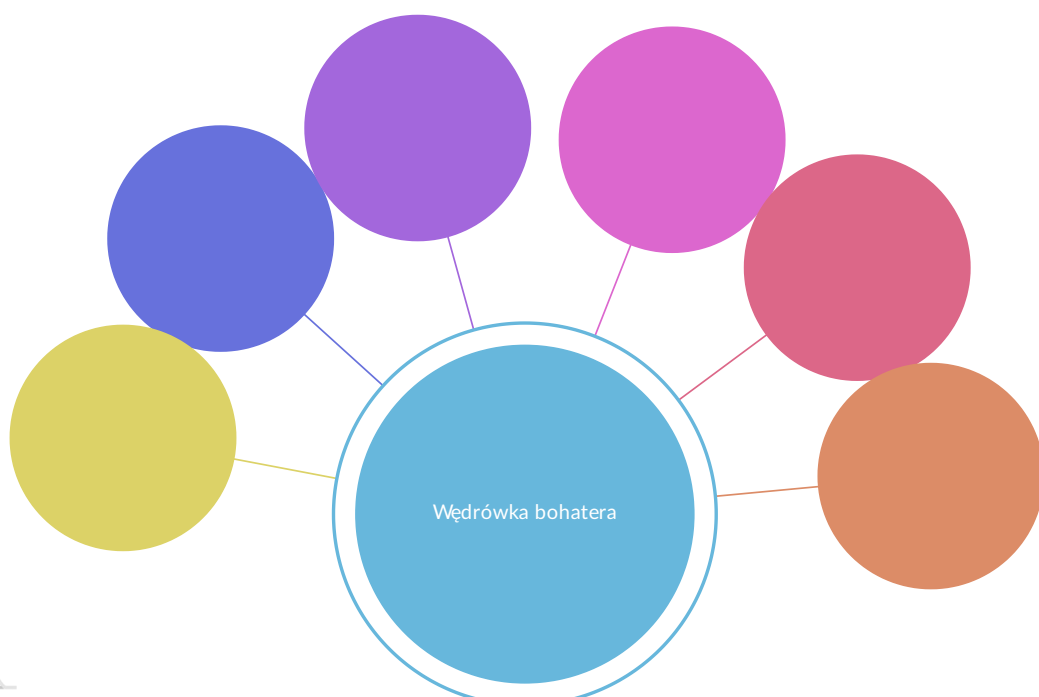
Pokazała się raptem plansza z dwoma całującymi się gołąbkami. Jeden był czerwony i drugi był czerwony, ale z białym ogonkiem. Pod nimi znajdowała się magiczna rzymska cyfra: XL.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988, s. 44.

Ćwiczenie 2

Wędrówka bohatera po Warszawie jest jego ostatnią drogą, która prowadzi na stos. Zastanów się i uzupełnij mapę myśli o elementy, które symbolizuje wędrówka bohatera.

Ćwiczenie 3

Ogień symbolizuje oczyszczenie. Wyjaśnij, jakie symboliczne znaczenie niesie za sobą samospalenie głównego bohatera.

Ćwiczenie 4

Podaj argumenty przemawiające za tym, że jedną z cech powieści *Mała apokalipsa* Tadeusza Konwickiego są liczne nawiązania intertekstualne. Omów sposób ich realizacji we wskazanych przez siebie tekstach.

MOTYW	PRZYKŁAD TEKSTU	SPOSÓB REALIZACJI MOTYWU
wędrówka bohatera przez miasto		
wędrówka bohatera przez piekło, odkrywanie kolejnych kręgów piekielnych		
zagłada kultury, upadek cywilizacji		

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wyjaśnij, w jaki sposób brak stabilności świata *Małej apokalipsy* łączy się z warstwą symboliczną utworu.

Polecenie 2

Na podstawie audiobooka opisz znaczenie symbolu Pałacu Kultury i Nauki w powieści, odnosząc się zarówno do świata materialnego, jak i duchowego utworu.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P15hhym13>

Jedną z cech charakterystycznych świata *Małej apokalipsy* jest całkowity brak jakiegokolwiek stabilności i swoista „zastępczość”. Przejawia się ona przede wszystkim w różnego rodzaju przemianowaniach i modyfikacjach. W powieściowej teraźniejszości część starych nazw zastąpiono nowymi (kino „Skarpa” przemianowano na „Wołga”, bar „Paradis” stał się „Paradyzem”, nawet Pałac Kultury i Nauki imienia Stalina utracił część nazwy). Zmieniają się też symbole narodowe – na wiszących na ulicy flagach biały pasek przypomina wąską wstążeczkę („w tych naszych flagach biało-czerwonych przez lata czerwień z wolna rosła, a biel malała. I teraz nasze flagi też były czerwone, ale z małym białym szlaczkiem u góry”), tło godła na Pałacu Kultury i Nauki szerniało od deszczu, a pod orłem-godłem widać ziemską kulę „opieczoną ciasno sierpem i młotem” (co samo z siebie jest symbolem złowieszczym, a w realiach powieści koresponduje z

mającym nastąpić w czasie odbywającego się zjazdu partii włączeniem Polski w skład Związku Radzieckiego), a wodzirej pod Pałacem Kultury, gdzie odbywa się festyn ludowy, „podśpiewywał ze złym akcentem: Krakawiak wot tak ja!”.

Wszystkie te „zmiany” świadczą nie tylko o braku pewnej ciągłości w narodowej egzystencji, ale są też świadectwem postępującej sowietyzacji Polski, zagarniania przez Rosję (ZSRR) kolejnych połaci polskiej kultury. Nieprzypadkowo w czasie wizyty I Sekretarza KPZR ma zostać ogłoszone włączenie Polski jako siedemnastej republiki w skład Związku Radzieckiego.

Świat *Małej apokalipsy* jest przy tym światem w trakcie rozpadu. Codziennością są wybuchy gazu w mieszkaniach, odpadanie tynku z Pałacu Kultury, a i runięcie przęsła Mostu Poniatowskiego nie stanowi zbyt wielkiej sensacji.

W parze z rozpadem świata materialnego idzie rozkład świata duchowego. Można w gruncie rzeczy uznać, że to ta forma rozkładu świata jest przyczyną pozostałych katastrof. Narrator-bohater zauważa, że „ostatnia wojna nie tylko zabiła kilkadziesiąt milionów ludzi. Ostatnia wojna zdruzgotała niechcący i przypadkowo wielki pałac kultury europejskiej moralności, estetyki i obyczaju”. Ten duchowy „pałac” stoi w opozycji do wielokrotnie pojawiającego się na kartach powieści Pałacu Kultury i Nauki, który bohater widzi z okna swego domu, a który w narracji charakteryzowany jest negatywnie („pomnik pychy, statua niewolności, kamienny tort przestrogi”), a jednocześnie włączany jest do sfery sacrum (nazywany jest między innymi „ikonostasem”, „mrocznym kurhanem”, „białym słupem”). Ale współczesny Pałac, zdaniem bohatera, zatracił już swoją tajemniczość i siłę, i „teraz to tylko wielki barak, postawiony na sztorc. Zżarty przez grzyb i pleśń stary szalet zapomniany na środkowoeuropejskim rozdrożu”. Można przyjąć, że zmaterializowany w postaci stalinowskiej budowli Pałac Kultury i Nauki miał w zamyśle swoich twórców zająć miejsce wspominanego przez narratora duchowego „pałacu kultury europejskiej moralności, estetyki i obyczaju”. W odróżnieniu od swojego „poprzednika”, jako „statua niewolności” jest on czymś niepożądanym, narzuconym. Fakt, że i ten symbol niechcianej władzy stopniowo rozpada się (bohater widzi odpadające z budowli płyty tynku) świadczy o tym, że obecna rzeczywistość dobiega swego kresu.

Nazywanie Pałacu Kultury i Nauki „barakiem” i „szaletem” jest wyrazem jednoznacznej negatywnej oceny tej budowli i koliduje z oficjalną nazwą budynku, to jest z samym określeniem „pałac” oraz dopełniającymi je i konkretyzującymi jego

„formalne” przeznaczenie określeniami „Kultury i Nauki”. Jeśli uznać te negatywne określenia jako plan treści, a nazwę za plan wyrażania, to zarysowujący się między nimi konflikt nosi wszelkie znamiona ironii i groteski. Oczywiście, w przypadku duchowego „pałacu” o takim rozdźwięku nie ma mowy.

Kwestie onomastyczne wydają się zresztą w *Małej apokalipsie* dość istotne. Można byłoby wręcz powiedzieć, że na kartach powieści przeplatają się porządki onomastyczny, symboliczny i intertekstualny.

Źródło: Roman Bobryk, *O przestrzeni artystycznej w „Małej apokalipsie” Tadeusza Konwickiego. Rekonesans*, „Kwartalnik Kulturalny Nowy Napis”, 27.02.2020.
Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 1988. Wszystkie cytaty z powieści Konwickiego pochodzą z tego wydania.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Symbolika w *Małej Apokalipsie* Tadeusza Konwickiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- 6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;
9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;
- 12) rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów;

Lektura obowiązkowa

23) Tadeusz Konwicki, Mała apokalipsa;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wyjaśni, jak Tadeusz Konwicki rozumie pojęcie „apokalipsy”;
- pozna symbole zawarte w powieści Tadeusza Konwickiego;
- omówi znaczenia poszczególnych symboli.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel przekazuje uczniom kartki z cytatem.

„Wszyscy wiemy, że sztuka oddziałuje na zmysły: wszyscy wiemy też z doświadczenia, że dzieła sztuki potrafią oczarować, sprawiać przyjemność, poruszać, ale także przygnębiać, szokować i budzić niesmak. Jednak jeśli nie zajrzemy pod to, co widać na powierzchni, jeśli nie zaczniemy rozumieć, na co patrzymy, zawsze będziemy widzieć tylko niewielką część obrazu. Sztuka bowiem komunikuje się głównie poprzez „anegdotę” i symbolikę, a symbol jest czymś, co należy odczytać, aby zrozumieć całe dzieło. Znajdowanie związków między symbolicznymi odwołaniami, które artyści zaszyfrowali w swoich

działach, otworzy nam oczy na bogaty świat aluzji i ukrytych znaczeń. Poznanie potęgi symboli umożliwia zarówno artyście, jak i obserwatorowi wyjście poza granice materii twórczej, poza to, co widzi, i zagłębienie się w otchłań ludzkiej psychiki i kulturowych kodów. [...] Pionierskie prace psychoanalitików Zygmunta Freuda i Carla Gustava Junga utorowały w tym zakresie drogę, wskazując, że ludzki umysł jest zaprogramowany do myślenia i komunikowania się poprzez symbole i że język symboli, a zwłaszcza archetypów przekracza granice czasu oraz przestrzeni. Interpretacja licznych dzieł sztuki [...] i wielu omawianych wraz z nimi symbolicznych detali pokazuje, że symbolika jest naprawdę odwiecznym i uniwersalnym językiem. Gdy w odległych częściach świata rozwijały się różne cywilizacje, religie, społeczeństwa i kultury, każda z nich wykształcała swój własny symboliczny słownik, przez który wyrażała święte idee, rozmaite aspekty indywidualnej i zbiorowej tożsamości oraz abstrakcyjne teorie i pojęcia”.

Clare Gibson, *Jak czytać symbole. Język symboli w różnych kulturach*, tłum. K. Kuraszkiewicz, Warszawa 2010, s. 6-7.

Uczniowie przygotowują się do odczytania symboliki *Malej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego (przed zajęciami czytają lekturę i przynoszą ją na lekcję).

2. Uczniowie przypominają sobie treść Apokalipsy św. Jana, np. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, oprac. zespół pod red. M. Petera, M. Wolniewicza, Poznań 2018.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel pyta uczniów, z czym kojarzy się im słowo apokalipsa (w języku, religii, kulturze, kulturze popularnej) i co wiedzą o pochodzeniu tego słowa. Po uzyskaniu odpowiedzi od chętnych uczniów nauczyciel zapisuje na tablicy znaczenie greckiego słowa *apokalypsis*: odsłonięcie, zdjęcie zasłony, objawienie. Następnie wyjaśnia uczniom jak słowo to funkcjonuje w terminologii judaistycznej i chrześcijańskiej.
2. Nauczyciel zachęca uczniów do przywołania filmowych i literackich przykładów apokalipsy w potocznym rozumieniu końca świata, a następnie wskazuje różnicę między potocznym i biblijnym rozumieniem słowa.
3. Nauczyciel robi krótki wstęp na temat roli symbolu w biblijnej literaturze apokaliptycznej, następnie odczytuje temat lekcji oraz zawarte we wprowadzeniu

do e-materiału cele zajęć i prosi uczniów lub wybraną osobę o sformułowanie kryteriów sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie przystępują do cichego czytania tekstu e-materiału. Indywidualnie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj”.
2. Nauczyciel prosi chętnych uczniów o wyjaśnienie pojęcia symbolu jako nośnika ukrytych znaczeń i roli symboliki w literaturze.
3. Uczniowie w parach analizują mapę myśli. Korzystając z przyniesionej lektury, uzupełniają mapę fragmentami *Małej apokalipsy* związanymi z symboliką początku i zakończenia powieści.
4. Uczniowie czytają fragmenty *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego zamieszczone w sekcji „Audiobook”, a następnie omawiają, do jakiej symboliki odwołuje się bohater-narrator.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie w parach wyjaśniają, z jakimi wydarzeniami jest związany koniec świata w Apokalipsie św. Jana, a z jakimi w *Małej apokalipsie* Tadeusza Konwickiego. Następnie wykonują ćwiczenia 1-3 z sekcji „Audiobook”.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują w domu ćwiczenie 4 z sekcji „Audiobook”.

Materiały pomocnicze:

- Beata Pokorna, *Autobiografizm w „Małej apokalipsie” Tadeusza Konwickiego*, „Prace Naukowe. Filologia Polska. Historia i Teoria Literatury 8” 2001.
- Roman Bobryk, *Konwicki i Orwell... (nawiązania intertekstualne w „Małej apokalipsie”)*, dostępny w internecie:

<https://nowynapis.eu/czytelnia/arttykul/konwicki-i-orwell-nawiazania-intertekstualne-w-malej-apokalipsie>.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimedium z sekcji „Mapa myśli”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.